

Role národního soudce při aplikaci unijního práva

Alžbeta Králová

Oddělení analytiky a srovnávacího práva NS, PrF MU

Zpráva EP o roli národního soudce v evropském justičním systému 2008

- Diana Wallis, 2007/2027(INI)
- *„Notes that community law remains a dead letter if it is not properly applied in the Member States, including by national judges, who are therefore the keystone of the European Union judicial system“*

Národní soudce v aplikační praxi

- klíčová role při zajišťování dodržování unijního práva, prostřednictvím zásady přednosti, přímého účinku, jednotné interpretace, odpovědnosti státu za porušení unijního práva
- legitimační role národních soudů (potažmo národních soudců) pro postavení Soudního dvora a jeho interpretaci unijního práva

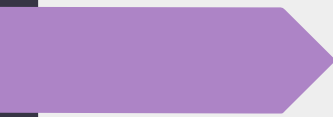
Národní soudce v aplikační praxi

- národní soudce jako „Herkules“?
- *Over the years, the case law of the Court of Justice has created an image of a veritable European judicial Hercules: a judge who reads in many of the official languages of the European Union; who knows not only all the relevant national and European law, which he applies ex officio, but also engages in comparative interpretation of the law; who identifies himself with the European telos which he is applying on the national level; and so on.*

(Michal Bobek: On the Application of European Law in (Not Only) the Courts of the New Member States: “Don’t Do as I Say”?)

Národní soudce v aplikační praxi

- nezbytnost srovnávat jazykové verze předpisů, text ustanovení nemůže být v případě pochybností nahlížen samostatně v jedné z jeho verzí, musí být vykládán a používán ve světle verzí v jiných úředních jazycích (viz kupř. Stauder v. Ulm, 29/69)
- zásada *iura novit curia* (soud zná právo) – viz C-430 a 431/93 Van Schijndel v. Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten
- využití komparativního práva (rozsudek 283/81 CILFIT)
 - *Konečně správné použití práva Společenství může být tak zřejmé, že neponechává prostor pro žádnou rozumnou pochybnost o způsobu vyřešení položené otázky. Dříve, než vnitrostátní soud rozhodne o tom, že takováto situace vznikla, musí si být jist, že stejnou jistotu by měly soudy ostatních členských států a Soudní dvůr. (bod 16)*
- nezbytnost teleologického výkladu

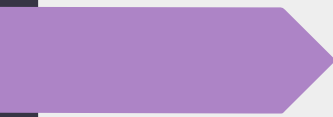

Národní soudce v aplikační praxi – předběžné otázky

- povinnost obrátit se na Soudní dvůr
 - bezvýhradná povinnost všech soudů v případech týkajících se platnosti (Věc 314/85 Foto Frost)
 - bezvýhradná povinnost při odchýlení se od ustálené judikatury SD EU
 - povinnost soudu rozhodujícího v posledním stupni při výkladu unijního práva
 - případ C-312/93 *Peterbroeck* – SD: národní procesní pravidlo, které brání národnímu soudu vznést dle svého uvážení dotaz, týkající se kompatibility národního a evropského práva, odporuje komunitárnímu právu

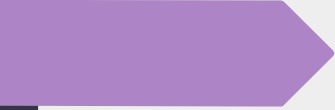
Národní soudce v aplikační praxi – předběžné otázky

- Kdy se soud tázat nemusí?
 - acte éclairé (rozsudek 28/62 *Da Costa*)
 - acte clair (rozsudek 283/81 *CILFIT*)
 - srovnat jednotlivé jazykové verze textu,
 - užívat terminologie a právních pojmů evropského práva,
 - vzít zřetel na odlišnosti interpretace evropského práva,
 - být přesvědčen, že jeho výklad je stejně zjevný soudům ostatních členských států a Soudnímu dvoru
 - otázka není významná pro řešení daného případu
 - okolnosti sporu předcházely přistoupení (rozsudek C-302/04 *Ynos*)

Národní soudce v aplikační praxi – klíčové problémy

- cizí jazyk
- přístup ke zdrojům práva
 - aktuální znění předpisů
 - sledování vývoje
 - databáze s předběžnými otázkami
- komunikace národní soud – SD
 - délka řízení (v současnosti řízení o předběžné otázce trvá cca 15 měsíců)
 - procesní překážky

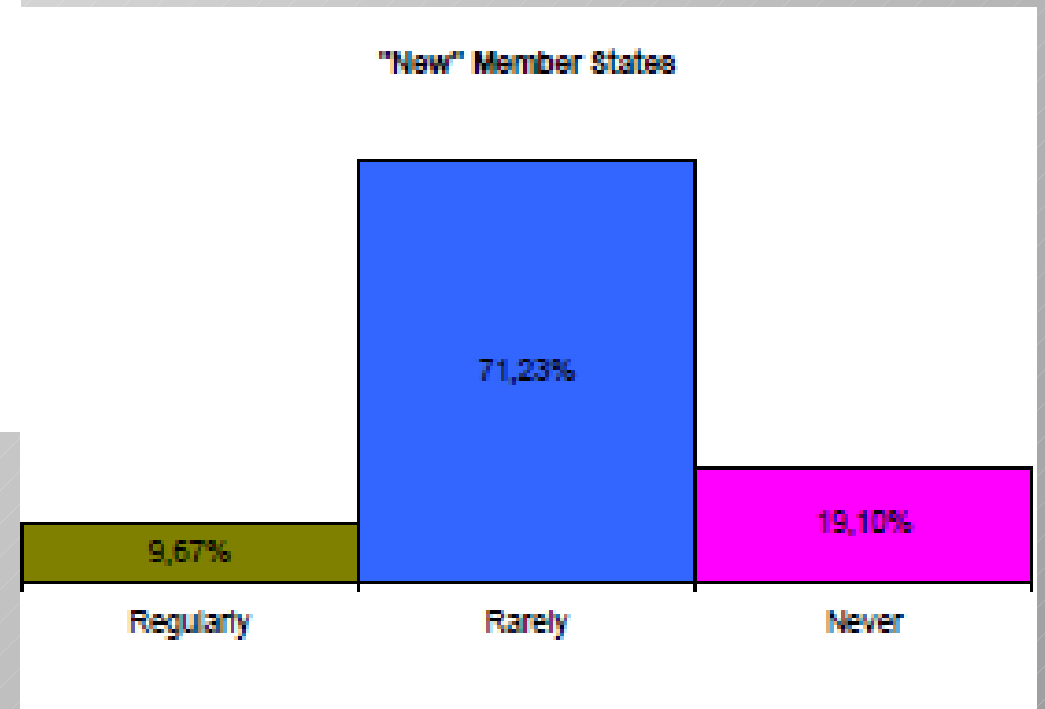
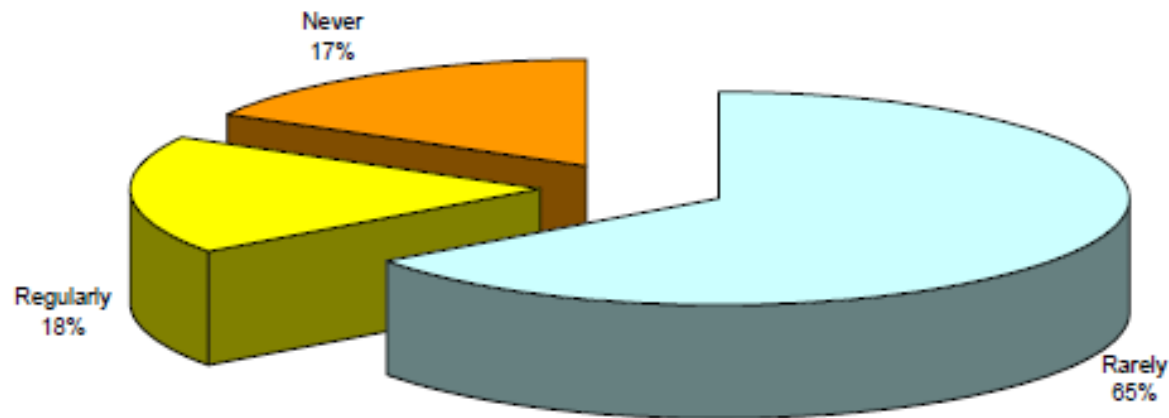
Zpráva EP o roli národního soudce v evropském justičním systému 2008

- Jazyková bariéra
 - 39 % identifikuje jako problém
 - judikatura jiných členských států
 - překlady judikatury/legislativy (nevědomost o dostupných jazykových verzích)
 - srovnávání jazykových verzí
 - absence komentářové literatury

Zpráva EP o roli národního soudce v evropském justičním systému 2008

Přístup k právu EU

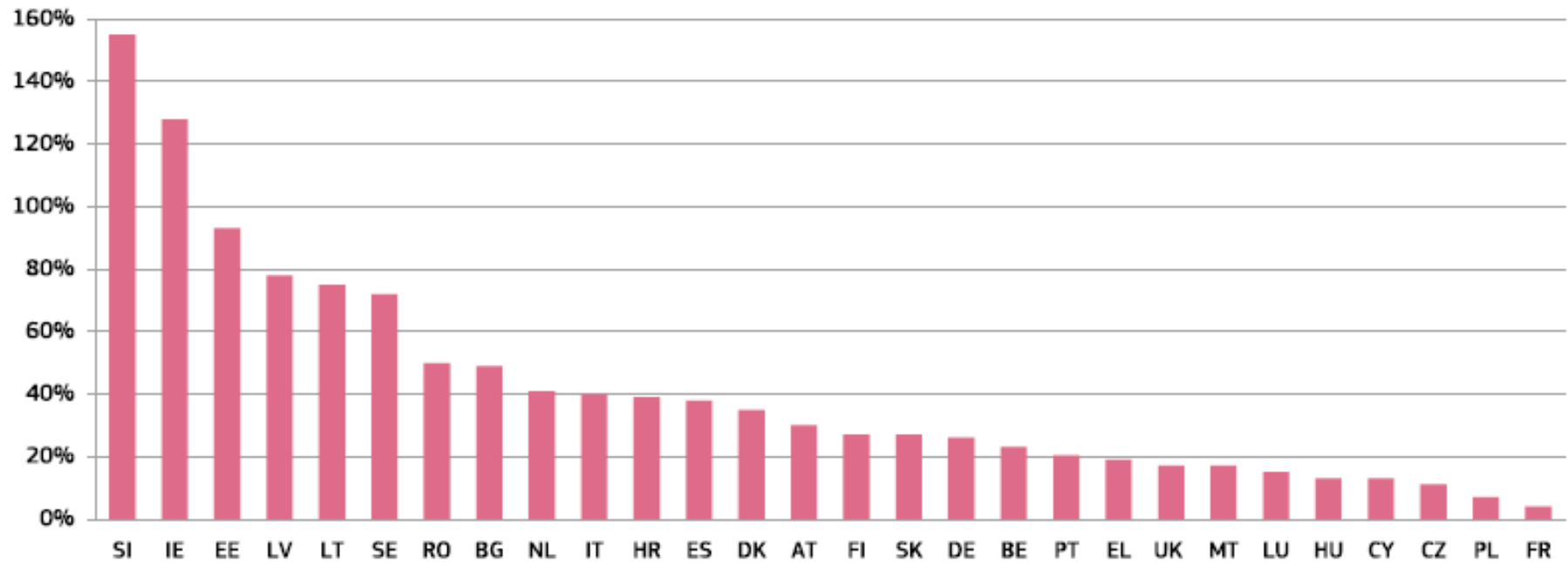
8 % soudců neví, jak se dostat k právu EU (10 % „staré“ členské státy, 5 % „nové“ členské státy)

EU Justice Scoreboard 2016

Judges participating in continuous training activities in EU law or in the law of another Member State (*) (as a percentage of total number of judges)

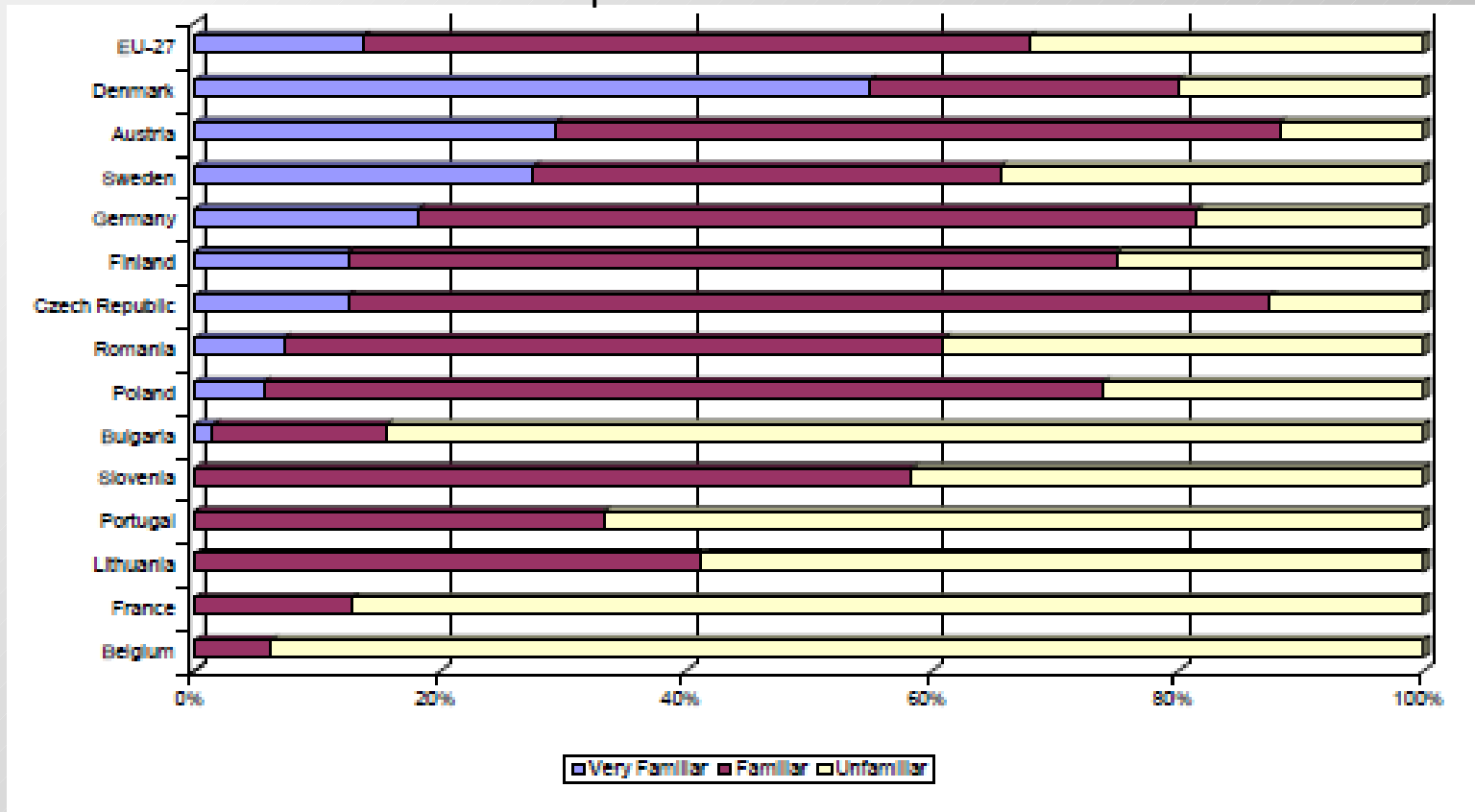
Source: European Commission, European Judicial training 2015 (2)

(*) In a few cases reported by Member States the ratio of participants to existing members of a legal profession exceeds 100%, meaning that participants took part in more than one training activity on EU law.

Zpráva EP o roli národního soudce v evropském justičním systému 2008

Řízení o předběžné otázce

Statistika českých předběžných otázek

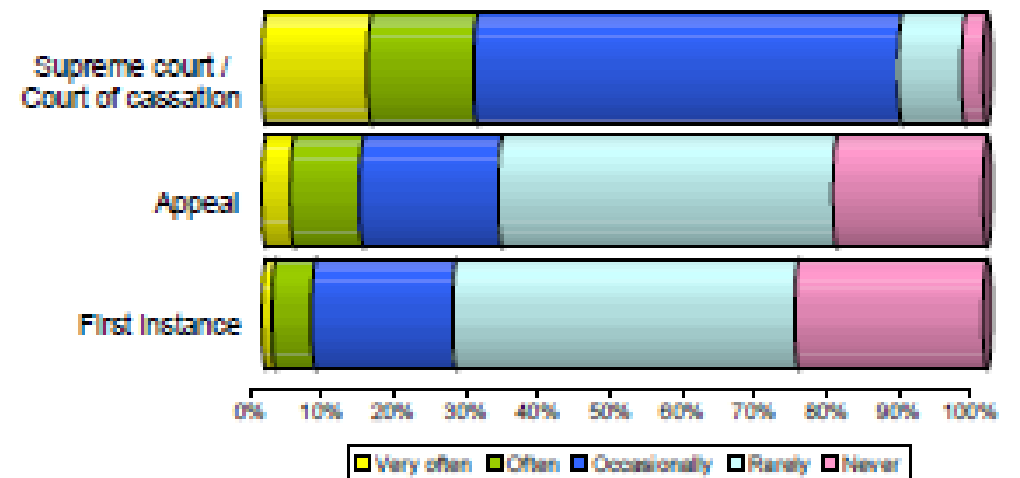
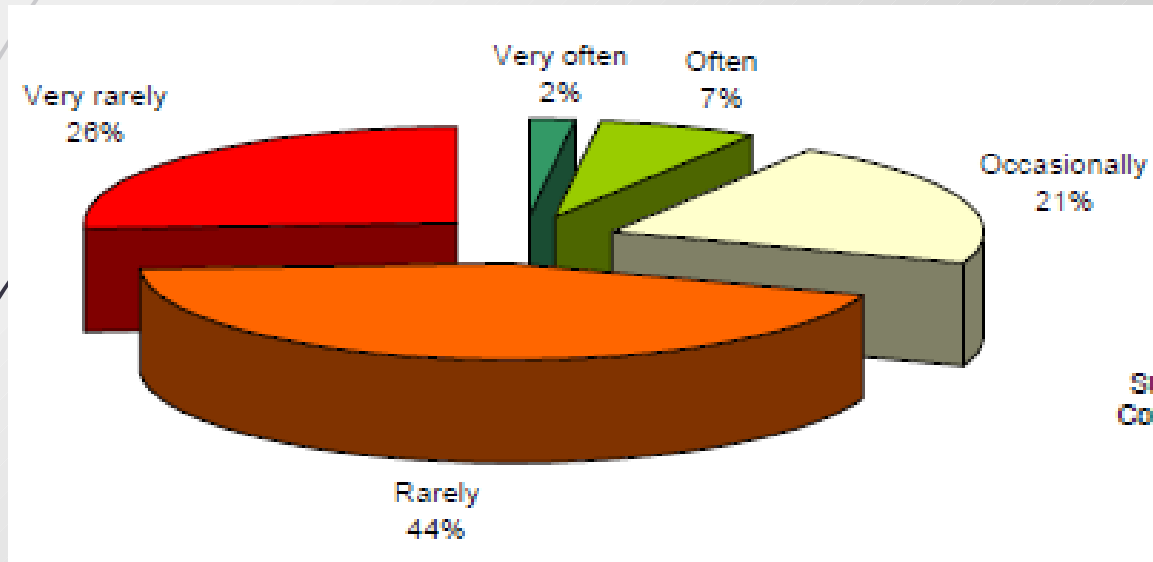
- celkem předloženo 54 předběžných otázek

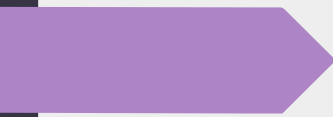
Počet předběžných otázek	54
Rozhodnuto	43
Vyškrtnuto	4
Rozhoduje se	7

	Správní soudnictví	Obecné soudnictví
Okresní soudy	–	6
Krajský soudy	7	3
Vrchní soudy	–	1
NSS/NS	26	9

Zpráva EP o roli národního soudce v evropském justičním systému 2008

Argumentace právem EU stranami sporu

Zpráva EP o roli národního soudce v evropském justičním systému 2008

- *"I see myself primarily as a national judge. I take Community law seriously, although it is a big responsibility to deal with such a complex body of law. Also, I rarely come across it in my daily work because the parties hardly ever raise it.,,"*
- vnímání účasti v komunitárním právním řádu:
 - unijní právo je integrální součástí právního řádu a tam, kde je to relevantní, musí být aplikováno (48 %)
 - lhostejnost k roli „unijního“ soudce (17 %)
 - obavy z unijního práva (13 %)
 - strach (2 %)

Český soudce při aplikaci unijního práva

- databáze cca 2000 rozhodnutí
- okruhy práva:
 - spotřebitelské právo (nepřiměřená ujednání)
 - evropský justiční prostor (mezinárodní příslušnost, uznávání a výkon rozhodnutí)
 - další vybrané předpisy: insolvence, řízení o drobných nárocích, letecká přeprava
- Přehled za roky 2009–2011 (774 rozhodnutí)
 - Příslušnost v občanských a obchodních věcech – 52 %
 - Příslušnost v rodinných věcech –18 %
 - Další procesní předpisy –12 %
 - Spotřebitelské právo –8 %

Český soudce při aplikaci unijního práva

Aplikace práva (rozhodnutí 2012–2015):

- zmínka v narativní části
- zmínka v odůvodnění
- pouhý odkaz
- aplikace s rozbořem

na vzorku 641 rozhodnutí:

- zmínka v narativní části 0,3 %
- zmínka v odůvodnění cca 2 %
- pouhý odkaz 81 %
- aplikace s rozbořem 16,5 %

Databáze unijního práva

Databáze EUR-Lex

- <http://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=cs>
- právní předpisy, judikatura, Úřední věstník EU

Databáze CURIA

- http://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6
- judikatura Soudního dvora Evropské unie

Portál e-justice

- <https://e-justice.europa.eu/home.do?action=home&plang=cs>
- právní pomoc, doručování písemností, Evropský platební rozkaz, drobné nároky, zajištění důkazů, uznání a výkon rozhodnutí, odškodnění obětí trestních činů

„Evropská“ judikatura členských států

Databáze JuriFast

- <http://www.aca-europe.eu/index.php/en/jurifast-en>
- rozhodnutí vrcholných soudů členských států EU (zejména správních), v nichž bylo aplikováno evropské právo (obsahuje originál rozhodnutí včetně shrnutí v angličtině a francouzštině)

Databáze Dec.Nat

- http://www.juradmin.eu/en/jurisprudence/jurisprudence_en.lasso
- rozhodnutí soudů členských států EU, v nichž bylo aplikováno evropské právo (obsahuje stručné shrnutí rozhodnutí v angličtině nebo ve francouzštině)

Databáze Síť předsedů nejvyšších soudů EU

- <http://www.reseau-presidents.eu/rpcsjue/?lang=cs>
- rozhodnutí nejvyšších soudů členských států EU

Databáze JURICAF

- <http://www.juricaf.org/>
- rozhodnutí nejvyšších soudů, které jsou členy Asociace nejvyšších soudů zemí sdílejících zčásti francouzský jazyk

Judikatura Evropského soudu pro lidská práva

Databáze HUDOC

- <http://hudoc.echr.coe.int>
- judikatura Evropského soudu pro lidská práva

Databáze vybraných rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

- <http://eslp.justice.cz/>
- úřední překlady rozsudků vydaných ve věcech proti České republice do českého jazyka a dále anotace rozhodnutí o přijatelnosti stížností podaných proti České republice a anotace rozsudků vydaných proti jiným smluvním státům Evropské úmluvy o lidských právech

Judikatura ESLP na stránkách Ministerstva spravedlnosti ČR

- <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=390>
- veškerá judikatura Evropského soudu pro lidská práva v kauzách proti České republice přeložená do češtiny

Časopisy:

- Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva („**žlutá sbírka**“)
- Sbíрка soudních rozhodnutí a stanovisek – Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku neboli „**modrá sbírka**“
- Bulletin Centra pro lidská práva

Literatura a zdroje:

- BOBEK, Michal. Of Feasibility and Silent Elephants: The Legitimacy of the Court of Justice Through the Eyes of National Courts (August 15, 2012). JUDGING EUROPE'S JUDGES: THE LEGITIMACY OF CASE LAW OF THE EUROPEAN COURT OF JUSTICE EXAMINED, Maurice Adams, Johan Meeusen, Gert Straetmans, Henri de Waele, eds., Oxford, Hart, 2013, pp. 197 - 234. . Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2129683>
- BOBEK, Michal. On the Application of European Law in (Not Only) the Courts of the New Member States: 'Don't Do as I Say'? (July 1, 2008). Cambridge Yearbook of European Legal Studies, Vol. 10, pp. 1-34, 2008. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1157841>
- The 2016 EU Justice Scoreboard. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2016_en.pdf
- REPORT 4 June 2008 on the role of the national judge in the European judicial system. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A6-2008-0224+0+DOC+XML+V1>
- STEHLÍK, Václav et al. Unijní právo před českými soudy. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-7502-040-6.
- WITTE, Bruno de, Juan A. MAYORAL, Urszula JAREMBA, Marlene WIND a Karolina PODSTAWA. National courts and EU law: new issues, theories and methods. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2016. Judicial review and cooperation. ISBN 978-1-78347-989-4.

Děkuji za pozornost!

Alžbeta Králová
alzbett.kralova@gmail.com